

گندم؛ افزایش شدید قیمت در بازارهای جهانی و هشدار به مسئولان

آشکار است که جنگ روسیه با اوکراین به عنوان دو کشور اول تولید و صادر کننده گندم و غلات، قیمت این محصول استراتژیک در جهان را افزایش داده و خواهد داد. ساعت های اولیه جنگ بلافاصله موجب افزایش قیمت در بازارهای بین المللی شد و ممنوعیت صادرات بسیاری از کالاهای کشاورزی در تاریخ نهم مارس توسط دولت اوکراین و شایعات همین موضوع در روسیه، بسته شدن بنادر صادراتی دریای آزوف برای غلات و گندم، مهیا نبودن شرایط کشت بهاره و پاییزه در اوکراین، محافظه کاری در عرضه گندم انبارهای ذخیره شده روسیه، کمبود کودهای فسفاته و پتاس و بسته شدن احتمالی سوئیت در روسیه شاخص های برجسته تاثیرگذار در قیمت غلات به ویژه گندم شده است.

لذا از هم اکنون شاهد جهش شدید قیمت در بازارهای آتی اروپا و آمریکا هستیم. به طور نمونه و طبق اخبار بازار آتی بین المللی فرانسه MATIF، در عرض دو هفته قیمت گندم از هر تن ۲۷۴ یورو در روز دوشنبه ۲۱ فوریه (قبل از شروع جنگ)، به ۳۹۶ یورو در روز دوشنبه هفتم مارس رسید.

در این شماره مجله صنایع زیرساخت های کشاورزی که به موضوع «گندم» اختصاص داده ایم، گزارشی تحقیقاتی و جامع تهیه شده تا مورد توجه مسئولان اقتصادی کشور قرار گیرد و از وضعیت پیش آمده برای بازارهای جهانی گندم و غلات غافل نباشند.

سردبیر

گندم و امنیت غذایی ایران و جهان در فرایند جنگ روسیه با اوکراین به روایت آمار

شوروی هم دیگر وجود نداشت و مدیران این واحدهای تولیدی اجازه پیدا کردند با توجه به شرایط بازار برای نحوه تولید و مدیریت واحدهای کشاورزی تصمیم بگیرند.

باید توجه داشت که دو کشور روسیه و اوکراین دارای بهترین خاک مناسب کشاورزی معروف به چرنوزم یا خاک سیاه هستند. با تغییرات ساختاری در طول حدود ۳۰ سال گذشته، سه کشور روسیه، اوکراین و قزاقستان، تبدیل به سه بازیگر اصلی در میان صادرکنندگان بعضی غلات و دانه های روغنی و یا خوراک دام در سطح بین المللی شدند. برای مثال، تصویر شماره ۱ نشان می دهد که فدراسیون روسیه از واردات بیش از ۱۳.۵ میلیون تن گندم در سال ۱۹۹۲، به سقف صادرات بیش از ۶۰ میلیون تن گندم در سال ۲۰۱۸ رسیده است. (آمار تجاری سازمان ملل)

با گذشت حدود دو ماه از جنگ اوکراین، (۲۴ فوریه ۲۰۲۲)، زنگ خطر در بازارهای کشاورزی و غذایی جهان به صدا درآمد.

این جنگ توانایی این را دارد که امنیت غذایی جهان را در کوتاه مدت و میان مدت در دو حوزه اصلی به خطر بیندازد. این حوزه ها عبارتند از کاهش عرضه و افزایش شدید قیمت بعضی محصولات استراتژیک کشاورزی از یک طرف و کاهش عرضه و افزایش شدید قیمت بعضی از کودهای شیمیایی از طرف دیگر.

در این مقاله، به دلایل تبدیل شدن روسیه و اوکراین به بازیگران مطرح در سطح بین الملل در بازارهای غلات و دانه های روغنی می پردازیم و خطرات این جنگ را برای امنیت غذایی جهانی بررسی می کنیم.

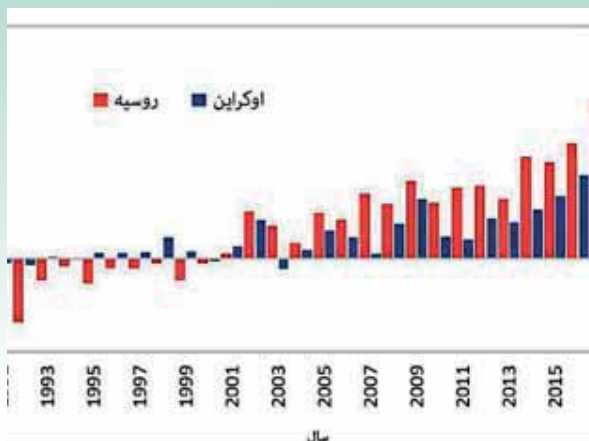
مقدمه

در دوران آغازین پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، سطح تولید محصولات کشاورزی در جمهوری های برجای مانده از شوروی به شدت سقوط کرد و این کشورها تبدیل به واردکنندگان محصولات کشاورزی شدند. در ادامه، دوره ای از اصلاحات اقتصادی در بخش کشاورزی آغاز شد که تقریباً در تمامی این کشورها به خصوص سه کشور فدراسیون روسیه، اوکراین و قزاقستان شبیه به هم است.

در این دوره گذار، مجموعه ای از اصلاحات پایه ای رخ می دهند و ساختار باقیمانده

از شوروی در بخش کشاورزی که بر پایه مزرعه های دولتی تولید کشاورزی (معروف به ساخوز) و تعاونی های اشتراکی کشاورزی (معروف به کلخوز) استوار بود، تغییر کرده و بخش کشاورزی، بازار محور شد.

ساخوزها و کلخوزها منحل شدند و از دل آنها کشاورزان خرد و متوسط و یا شرکت های کشاورزی متولد شدند. این شرکت های کشاورزی که نوع خاصی از آنها با نام اگروهولدینگ شناخته می شوند، باعث افزایش سریع راندمان مزارع، جذب سرمایه، و در ادامه ادغام شدن این کشورها در بازارهای بین المللی و زنجیره جهانی تأمین غذا شدند. به علاوه اقتصاد دستوری دوران

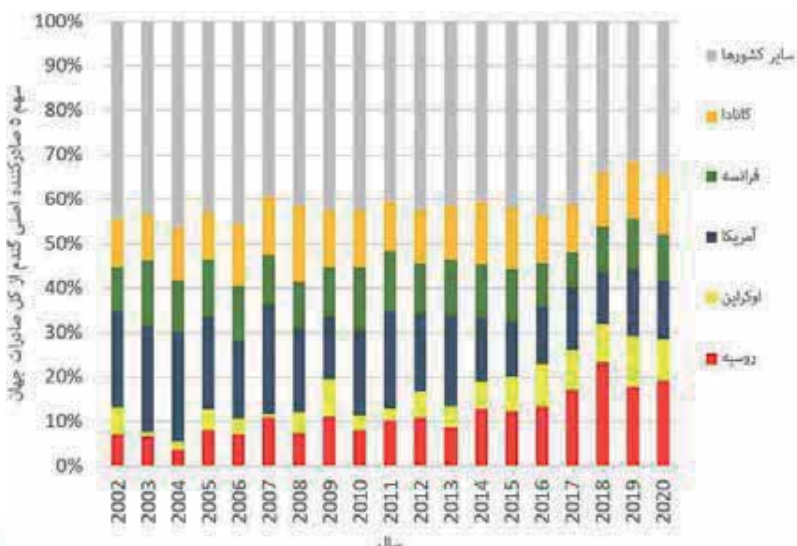

تصویر ۱: میزان خالص صادرات گندم روسیه و اوکراین بین سال‌های ۱۹۹۱ و ۲۰۲۰

نقش روسیه و اوکراین در تولید و صادرات محصولات استراتژیک کشاورزی

میزان تولید و صادرات محصولات کشاورزی از دو کشور روسیه و اوکراین تابعی از وضعیت اقلیمی این دو کشور است. اهمیت صادرات محصولات کشاورزی نیز در دو کشور متفاوت است. بر اساس اطلاعات سازمان جهانی تجارت به طور متوسط، برای دوره چهار ساله ۲۰۱۷-۲۰۲۰، بیش از ۴۰ درصد صادرات اوکراین اختصاص به محصولات کشاورزی و غذایی داشته، در حالی که این رقم برای روسیه کمتر از ۹ درصد کل صادرات روسیه بوده است.

برای داشتن تصویر بهتری از اهمیت صادرات این دو کشور به بعضی آمارهای چهار سال اخیر اشاره می‌کنیم. محصولات اصلی صادراتی این دو کشور را که به محدوده کشورهای دریای سیاه معروفند، می‌توان به صادرات غلات، دانه‌های روغنی و روغن‌های گیاهی تقسیم کرد. هر دو کشور در سال‌های اخیر در میان صادرکنندگان اصلی بسیاری از این

تصویر ۲: کشورهای اصلی صادرکننده انواع مختلف گندم تا ۲۰۲۰ (HS code: 1001)

محصولات بوده‌اند. تصویر شماره ۲ جایگاه روسیه و اوکراین را در میان پنج صادرکننده اصلی انواع گندم در کل صادرات گندم جهان نمایش می‌دهد.

همان طور که مشاهده می‌شود، نقش روسیه و اوکراین در صادرات گندم در طول دوره ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۰ پر رنگ شده و روسیه در سال‌های گذشته ایالت متحده را نیز پشت سر گذاشته و تبدیل به اصلی‌ترین صادرکننده گندم جهان شده است.

براساس داده‌های موجود، در سال ۲۰۲۰، روسیه سهمی در حدود ۱۹ درصد و اوکراین سهمی در حدود ۱۰ درصد از کل صادرات گندم جهان را به خود اختصاص داده‌اند. این رقم در برگیرنده کمتر از یک سوم صادرات گندم جهان بوده است.

به طور متوسط در دوره ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰، واردکنندگان اصلی گندم روسیه به ترتیب کشورهای مصر، اندونزی، بنگلادش، فیلیپین، مراکش، تونس و ترکیه بوده‌اند. در همین دوره واردکنندگان اصلی گندم اوکراین نیز به ترتیب کشورهای مصر، ترکیه، بنگلادش، سودان، نیجریه، یمن و ویتنام بوده‌اند.

کشورهای بسیار دیگری که در گروه کشورهای با امنیت غذایی پایین دسته‌بندی می‌شوند نیز واردکننده گندم روسیه و اوکراین هستند. به این گروه، کشورهای بی‌مانند اسیایی، لیبی و لبنان را که دچار بی‌ثباتی داخلی هستند نیز باید اضافه کرد. منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا مشتری مهمی برای گندم صادراتی روسیه است و این کشورها واردکننده حدود ۶۰ درصد صادرات گندم روسیه هستند. صادرات مجدد گندم روسیه و اوکراین به شکل آرد به خصوص توسط ترکیه هم در این منطقه مشاهده می‌شود.

علاوه بر گندم، روسیه و اوکراین نقش مهمی در صادرات ذرت، جو و روغن دانه آفتابگردان دارند.

تصویری از برداشت گندم از مزارع اوکراین

تصویر شماره ۳ در صفحه ۲۸، نشان می‌دهد که به طور متوسط برای دوره چهار ساله ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰، روسیه و اوکراین هر کدام به تنهایی با صادرات سالیانه بیش از چهار میلیون تن جو، در مجموع بیش از یک چهارم صادرات جو جهان را به خود اختصاص داده‌اند.

به علاوه، در همین دوره به طور متوسط، اوکراین بیش از ۲۵ میلیون تن صادرات سالیانه ذرت داشته که همراه با روسیه، کمتر از یک پنجم صادرات ذرت جهان را از آن خود کرده‌اند. در سال‌های گذشته اوکراین به تنهایی اندکی کمتر از ۵۰ درصد روغن دانه‌های آفتابگردان جهان را صادر کرده است. بخش بزرگی از صادرات روغن آفتابگردان و ذرت اوکراین به چین و اتحادیه اروپا ارسال می‌شود.

با افزایش اهمیت منطقه کشورهای دریای سیاه در بازار غلات جهان، دیگر قراردادهای موجود برای بازارهای آتی قادر به نمایش سریع نوسانات قیمت در منطقه نبوده‌اند. در سال ۲۰۱۲، در بورس کالای شیکاگو، قراردادهای جدیدی برای بازارهای آتی این منطقه طراحی می‌شود که به نحو مناسب‌تری بتواند تحولات بازار را در این منطقه منعکس کند.

در ادامه با افزایش اهمیت نقش روسیه در بازار گندم، در سال ۲۰۲۰ قراردادهای جدیدی برای بازارهای آتی گندم بر پایه روبل در بازار بورس مسکو (MOEX) نیز طراحی شد.

صادرات کودهای شیمیایی و معدنی: علاوه بر صادرات مستقیم محصولات کشاورزی، روسیه صادرکننده عمده کودهای شیمیایی نیز هست. روسیه سفید (بلاروس) که در مناقشه اخیر نقش عمده‌ای داشته و شامل حال تحریم‌های متعددی شده، نیز در کنار روسیه از صادرکنندگان عمده کودهای شیمیایی است.

بر پایه اطلاعات موجود، روسیه در دهه گذشته با صادرات سالیانه حدود ۳.۵ میلیون تن انواع نیترات آمونیم و مشتقات آن، سهمی بیش از ۴۰ درصد در صادرات جهانی این نوع مکمل کود داشته است (Ammonium Nitrate HS code ۳۱۰۲۳۰).

به علاوه برای مثال در سال ۲۰۱۹ روسیه سفید و روسیه به ترتیب ۱۰.۳ و ۹.۴ میلیون تن انواع مختلف کود پتاس صادر کرده‌اند. در مجموع، این حجم صادرات دربرگیرنده حدود ۴۰ درصد کل صادرات کودهای پتاس در جهان است. (Mineral or chemical potassic fertilisers HS code ۳۱۰۴)

به علاوه آمار تجارت سازمان ملل نشان می‌دهد که روسیه با صادرات حدود سالیانه ۱۰.۵ میلیون تن انواع کودهای نیترات (Mineral or chemical fertilisers containing two or three of the fertilising elements nitrogen HS code ۳۱۰۵)، ۱۵ درصد صادرات این کود را در جهان به خود اختصاص داده است. هر دوی این کودها با نزدیک شدن فصل کشت برای تولید با راندمان بالای محصولات کشاورزی، ضروری هستند.

تصویر ۳: جایگاه روسیه و اوکراین در صادرات ذرت، جو، روغن آفتابگردان و کلزا

(متوسط ۲۰۱۷-۲۰۲۰)

آثار جنگ در منطقه دریای سیاه بر روی امنیت غذایی بین‌الملل

با شروع جنگ در روز ۲۴ فوریه، تحلیلگران ارشد سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) شروع به ابراز نگرانی از توقف جریان صادرات غلات کردند.

پس از آن گزارش‌های اولیه تحلیلگران سازمان‌های مسئول درباره ابعاد احتمالی خطر در بازارهای کشاورزی و غذایی منتشر شدند که به عواقب ویرانگر این جنگ بر امنیت غذایی بین‌المللی اشاره می‌کردند. با گذشت ساعت‌های اولیه جنگ، اثر نوسان و افزایش قیمت به سرعت در بازارهای آبی منعکس شده و از طرف تحلیلگران بازار کشورهای دریای سیاه دائماً گزارش می‌شد.

در ادامه، قیمت‌های نقدی نیز افزایش یافت که نشان‌دهنده کاهش عرضه محصولات کشاورزی به مانند گندم و ذرت است.

بر پایه ارزیابی‌های اولیه تا کنون، این جنگ در کوتاه‌مدت و میان‌مدت، در دو زمینه کاهش عرضه غلات به بازار و افزایش شدید قیمت بعضی محصولات استراتژیک کشاورزی از یک طرف، و افزایش شدید قیمت کودهای شیمیایی از طرف دیگر، تأثیرگذار بوده و به این ترتیب امنیت غذایی به خصوص در کشورهای آسیب‌پذیر از این بابت تهدید می‌شود.

بر اساس تعریف سازمان فائو در سال ۲۰۰۲، «امنیت غذایی به دسترسی فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی همه افراد یک جامعه، در تمام ادوار عمر به غذای کافی و برای داشتن زندگی سالم و فعال که تمام نیازهای تغذیه‌ای و سلیقه‌ای انسان‌ها برآورده شود» گفته می‌شود. در این تعریف چهار بُعد برای امنیت غذایی تعریف شده که عبارتند از: (۱) موجود بودن غذا، (۲) دسترسی به غذا، (۳) مفید بودن غذا و (۴) پایداری در دریافت غذا

جنگ در منطقه دریای سیاه این پتانسیل را دارد که دو بُعد دسترسی و پایداری امنیت غذایی را در اندازه‌های مختلف در کشورهای مختلف در کوتاه‌مدت یا میان‌مدت به خطر بیندازد. افزایش شدید قیمت غلات، کاهش دسترسی افراد به منابع غذایی را به همراه دارد و با قطع جریان موقت صادرات غلات روسیه و اوکراین به مقاصد برنامه‌ریزی شده، پایداری دریافت منابع غذایی در این مناطق کاهش می‌یابد.

در ادامه به آثار کوتاه‌مدت و میان‌مدت جنگ می‌پردازیم.

آثار کوتاه مدت

برای درک آثار کوتاه‌مدت و میان‌مدت جنگ ابتدا باید به فصل کشت/تجاری فعلی که از ماه ژوئیه ۲۰۲۱ تا ژوئن ۲۰۲۲ ادامه دارد توجه کنیم. بر پایه تخمین‌های ابتدایی مدرسه اقتصاد کی‌یف (KSE) بر پایه آمار موجود، از مجموع برداشت گندم و ذرت در روسیه و اوکراین در سال ۲۰۲۱، هنوز هشت میلیون تن گندم در روسیه، شش میلیون تن گندم در اوکراین، و ۱۵ میلیون تن ذرت در اوکراین در سیلوها انبار شده و آماده بارگیری برای صادرات است. در واقع این حجم از غلات است که در بازارهای بین‌المللی به طور کوتاه‌مدت کمبود آن احساس می‌شود.

تخمین‌های دیگری هم موجود است که تا سقف ۱۳.۴ میلیون تن گندم انبار شده و غیر قابل صادر شدن را از دو کشور را پیش‌بینی می‌کنند. به این آثار کوتاه‌مدت به ترتیب می‌پردازیم.

اوکراین: صادرات غلات و دانه‌های روغنی از اوکراین تقریباً به طور کامل از مسیر دریای سیاه انجام می‌شود. از روز ۲۴ نوامبر، تردد کشتی‌های حمل غلات به طور کامل از سواحل اوکراین در دریای سیاه متوقف شده است. به نظر می‌رسد که در صورت ادامه درگیری‌ها، به گندم و ذرت ذخیره شده در سیلوهای اوکراین نمی‌توان امید زیادی داشت و احتمالاً در طی درگیری‌ها از بین بروند. همچنین دولت اوکراین نگران وجود غذای کافی برای شهروندان در شرایط جنگی است و صادرات بسیاری از کالاهای کشاورزی را در تاریخ نهم مارس ممنوع کرده است.

روسیه: بر پایه تخمین‌های ما از آمار موجود در روسیه، حدود ۸۰ درصد صادرات گندم روسیه نیز از مسیر محدوده دریای سیاه انجام می‌شود. بر پایه این آمار، حدود ۳۰ درصد از کل صادرات گندم روسیه از بنادر دریای آزوف با کشتی‌های کم‌حجم و حدود ۵۰ درصد از کل صادرات گندم روسیه از مسیر سایر بنادر دریای سیاه به مانند نووراسیسک با استفاده از کشتی‌های فله‌بر تا سقف ۶۰ هزار تنی انجام شده است. اضافه می‌شود که در محدوده دریای آزوف به دلیل کم‌عمق بودن آب، امکان استفاده از کشتی‌های فله‌بر بزرگ وجود ندارد.

از آنجا که نبرد در سواحل آزوف به شدت ادامه دارد، امکان فعال شدن سریع بنادر دریای آزوف هم در ساحل روسیه و هم در ساحل اوکراین در آینده نزدیک وجود نخواهد داشت. به علاوه، با توجه به رویگردانی شرکت‌های بیمه در حمایت از تردد دریایی در دریای سیاه در شرایط کنونی، و یا افزایش بسیار زیاد نرخ بیمه، تردد دریایی از بنادر روسیه که از صحنه جنگ دورترند و قابلیت پهلو گرفتن کشتی‌های بزرگ را دارند، نیز در حال حاضر کاهش یافته است. تصویر مشخصی نیز از شروع مجدد فعالیتی ترابری دریایی به صورت معمول در این محدوده وجود ندارد. البته در تاریخ ۱۴ مارس اخباری از شروع آرام صادرات غلات از بنادر دریای سیاه گزارش شد.

تصویری از برداشت گندم از مزارع روسیه

در روز هفتم مارس، روسیه طرح ممنوعیت تجارت بسیاری از کالاها را برای کشورهای متخاصم اعلام کرد. این دور جدید از ضد تحریم‌ها، البته با ممنوعیت‌های قابل توجهی در داخل روسیه ادامه یافت. در تاریخ ۱۴ مارس، دولت روسیه صادرات غلات به کشورهای سابق اتحاد شوروی را ممنوع کرد. در روزهای اخیر، صادرات غلات از روسیه به کشوری مانند قزاقستان که خود تولیدکننده غلات است، نشان می‌دهد که با توجه

به کاهش ارزش روبل روسیه و افزایش قیمت گندم در بازار جهانی، تمایل به صادرات هرچه بیشتر غلات در روسیه به وجود آمده و مسئولان دولت روسیه از تخلیه ذخیره‌های داخلی برای ماه‌های آینده به وحشت افتاده‌اند. شایعاتی نیز وجود دارد که ممنوعیت کامل صادرات گندم روسیه شاید به زودی از جانب دولت اعمال شود.

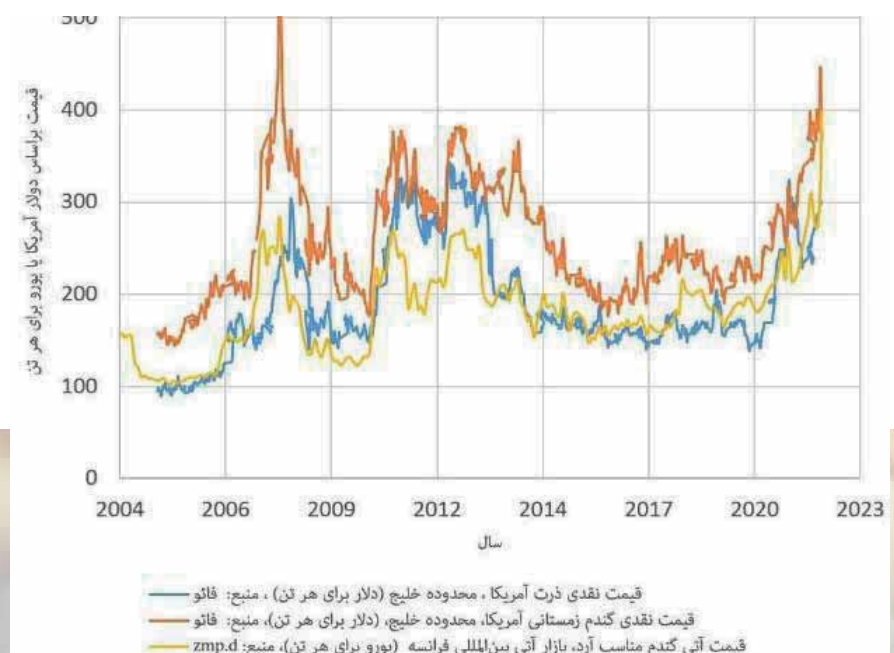
با این حال در صورت اعمال نشدن ممنوعیت صادرات، بخشی از غلات انبار شده در روسیه جهت صادرات را شاید بتوان با توجه به محل انبار شدن آنها با ارسال از مسیر زمینی یا دریای خزر به ایران و یا سایر کشورهای خاورمیانه و یا بازارهای مصرف دیگر رساند. این البته بستگی به ظرفیت راه‌ها و وسایل ترابری بر روی خشکی و یا دریای خزر دارد. محدوده کانال دن/ولگا که به دریای آزوف می‌رسد، در حال حاضر به دلیل یخبندان بسته است و به دلیل درگیری‌ها احتمالاً در ماه‌های آینده نیز فعال نشود. در این زمینه باید دید که آیا برنامه ارسال غلات انبار شده از مسیر جاده‌ای توسط تجار روسیه پیگیری خواهد شد یا نه.

بازارهای جهانی: کاهش عرضه غلات روسیه و اوکراین به بازارهای جهانی، جهش شدید قیمت را در بازارهای آتی اروپا و آمریکا باعث شده و قیمت گندم در بازارهای آتی به شدت افزایش پیدا کرده است و برای مثال قیمت گندم مناسب آرد خوراکی تحویل در ماه می در بازار آتی بین‌المللی فرانسه (MATIF) در عرض دو هفته از ۲۷۴ یورو برای هر تن در دوشنبه ۲۱ فوریه (قبل از شروع جنگ)، به ۳۹۶ یورو در هر تن در روز دوشنبه هفتم مارس رسید.

در همین شرایط در هفته اول مارس دولت چین اعلام کرد که برداشت محصول گندم این کشور در سال آینده به دلیل باران اندک پایین خواهد بود که همین باعث افزایش بیشتر قیمت‌ها در بازارهای آتی شد.

تصویر شماره ۴ نشان می‌دهد که قیمت گندم و ذرت در بازارهای نقدی و آتی در حال نزدیک شدن به سطح بالای سال‌های بحران غذایی ۲۰۰۷-۲۰۰۸ هستند.

تصویر ۴: قیمت‌های جهانی گندم و ذرت در بازارهای نقدی و آتی (دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۲)

دریای خزر به آبهای آزاد بسته بماند.

سیاست گذاری های آینده

همان طور که در بالا توضیح داده شد، تهاجم روسیه به اوکراین در ۲۴ فوریه، موجی از نگرانی های را برای دسترسی کافی به گندم، ذرت و کودهای شیمیایی در کوتاه مدت و میان مدت به وجود آورده است. به دلیل عواقب مخرب این کمبود برای امنیت غذایی جهانی، محققان، سیاستگذاران، و سازمان های بین المللی مسئول، به شدت به تکاپو افتاده اند که ابتدا وضعیت موجود را بررسی کرده و سناریوهای کوتاه مدت و میان مدتی را برای کاهش اثرات جنگ بر امنیت غذایی ارائه دهند.

تحلیل های خوش بینانه ای ارائه شده که ابعاد این جنگ برای امنیت غذایی زیاد نخواهد بود و با اختصاص بخشی از ذخیره های موجود در بازار و کمک به کشورهای وابسته به غلات صادراتی روسیه و اوکراین جهت یافتن جایگزین، می توان بحران را حل کرد. محققان دیگری هم پیشنهاد کرده اند که جهش های شدید قیمت محصولات می مانند گندم و ذرت در بازارهای بین المللی به همان سرعت به بازارهای محلی منتقل نخواهد شد.

در طرف دیگر تحلیل های بسیار بدبینانه نیز وجود دارد و احتمال از بین رفتن امنیت غذایی حدود ۱۰۰ میلیون نفر بسیار زیاد است. این گروه پیشنهاد های عملی جهت کاهش اثر جنگ در میان مدت و در دوره کشت بعدی ارائه داده اند. یک پیشنهاد محدود کردن برنامه تولید سوخت های بیودیزل و یا بیواتانول به خصوص در آمریکا و استفاده از ذرت اختصاصی در تولید این نوع سوخت ها به عنوان علوفه است.

پیشنهاد دیگر برای مثال معوق کردن برنامه کنار گذاشتن حفاظتی ارضی در اتحادیه اروپا و کشت مجدد این اراضی جهت تولید علوفه است که از طرف وزیر کشاورزی آلمان پیشنهاد شده است. البته با درس گرفتن از بحران اقتصادی ۲۰۰۷-۲۰۰۸، اراده سیاسی قوی وجود دارد که از محدود سازی تجارت غلات و کودهای شیمیایی پرهیز شود تا از افزایش قیمت ها که بر اثر چنین محدودیت هایی می تواند ایجاد شود جلوگیری کرد.

گرد آوری و تدوین: فرانک مسعودی

ممنوعیت سوئیفت (SWIFT) برای تعاملات با روسیه هم عامل دیگری بر فعالیت این شرکت ها خواهد بود که با وجود ممنوع نبودن رسمی فعالیت در زمینه صادرات گندم روسیه، مانند نمونه تحریم ایران، شاهد کاهش فعالیت این شرکت ها در روسیه خواهیم بود و این به معنی نبود ظرفیت ترابری دریایی کافی برای صادرات گندم روسیه است.

البته، افزایش قیمت غلات می تواند کشاورزان را در نقاط دیگر جهان تشویق کند که در طرح کشت بهاره یا زمستانه خود برای فصل زراعی بعدی تغییراتی بدهند که در روزها و هفته های آینده شاهد اطلاعات بیشتری در این زمینه خواهیم بود. به علاوه اینکه چه سیاست هایی در کشورهای تولید کننده در ماه های آینده جهت افزایش تولید دنبال شود، نیز بر اتفاقات میان مدت مؤثر خواهند بود.

گفتنی است در تابستان ۲۰۲۱ در روترز خبری اعلام شد که ایران به دلیل خشکسالی، به واردات حدود هشت میلیون تن گندم نیاز دارد. بر اساس گزارش روترز در ماه نوامبر ۲۰۲۱، حدود ۴.۵ میلیون تن گندم به ایران وارد شده که بخش عظیمی از آن از روسیه بوده است. در صورتی که تاکنون تمام نیاز ایران در این فصل زراعی وارد شده باشد، احتمالاً مشکلی چندانی برای ایران در کوتاه مدت وجود نخواهد داشت.

همان طور که گفته شد، امکان بارگیری کشتی هایی با ظرفیت بالا تنها در بنادری مانند نورآسیسک در دریای سیاه وجود دارد، و ظرفیت بارگیری کشتی ها در دریای خزر نیز محدود است.

در ارتباط با اوکراین باید گفت که ایران بخشی عظیمی از نیاز خود به روغن دانه آفتاب گردان را از اوکراین وارد می کند اما اگر همانطور که وزیر جهاد کشاورزی اعلام کرده، ذخایر غلات کشور در ماه های گذشته تأمین شده باشد، به نظر نمی آید طی سال جاری با مشکلات بزرگی در این زمینه مواجه شویم.

مشکل دیگری که کل منطقه کشورهای دریای خزر با آن مواجه خواهند شد، بسته بودن کانال دن/ولگا برای آینده نامعلوم است. این کانال که البته محدودیت حمل و نقل تا سقف کشتی های پنج هزار تنی را دارد، تنها راه ارتباطی دریای خزر به دریاهای آزاد است. از آنجا که انتهای این کانال از مسیر رودخانه دن به دریای آزوف است، می توان تصور کرد که تا باز نگشتن آرامش به منطقه دریای آزوف، مسیر